

M.S.W. Sem-II (CBCS) (2016 Course) : SUMMER - 2019
SUBJECT : HRM & LW – 4 : UNORGANISED LABOUR

Day : Thursday
Date : 09/05/2019

S-2019-0567

Time : 10.00 AM TO 01.00 PM
Max. Marks : 60

N. B. :

- 1) All questions are **COMPULSORY**.
- 2) Figures to the right indicate **FULL** marks.
- 3) Answers to both the sections should be written in **SEPARATE** answer books.

SECTION – I

- Q. 1** Write short notes on **ANY TWO** of the following: **(10)**
- a) Characteristics of unorganized labour
  - b) Women labour
  - c) Problem of unionization

- Q. 2** Define unorganized labour and discuss its contribution in Indian economy. **(10)**

OR

Describe the types of unorganized labour. **(10)**

- Q. 3** Discuss the problems related to service conditions and working conditions of unorganized labour. **(10)**

OR

Explain the problems related to health and safety of the unorganized labour. **(10)**

SECTION – II

- Q. 4** Write short notes on **ANY TWO** of the following: **(10)**
- a) Contract labour
  - b) Social Insurance
  - c) Social Assistance

- Q. 5** Explain the role of government in the welfare of unorganized labour. **(10)**

OR

Discuss the Statutory Provisions related to welfare of unorganized labour. **(10)**

- Q. 6** Write a detailed note on finance of social security schemes. **(10)**

OR

Explain the aims and objectives of social security. **(10)**

मराठी रुपांतर

सूचना:

- १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- २) उजवीकडील अंक गुणांचा निर्देश करतात.
- ३) दोन्ही विभाग वेगवेगळ्या उत्तरपत्रिकेत लिहावेत.

विभाग -१

- प्र.१ खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा. (१०)
- अ) असंघटित कामगाराची वैशिष्ट्ये
ब) महिला कामगार
क) संघटना बांधणी समस्या
- प्र.२ असंघटित कामगाराची व्याख्या द्या आणि त्याचे भारतीय अर्थव्यवस्थेतील योगदानावर (१०)
चर्चा करा.

किंवा

असंघटित कामगारांचे प्रकार सांगा.

- प्र.३ असंघटित कामगारांच्या सेवा शर्ती व कामाच्या स्थितीच्या संबंधीत समस्यावर चर्चा (१०)
करा.

किंवा

असंघटित कामगारांच्या आरोग्य व सुरक्षितते बाबत असणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा.

विभाग -२

- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा. (१०)
- अ) कंत्राटी कामगार
ब) सामाजिक विमा
क) सामाजिक सहाय्यता

- प्र.५ असंघटित कामगारांच्या कल्याणाकरिता शासनाची भूमिका स्पष्ट करा. (१०)

किंवा

असंघटित कामगारांच्या कायदेशीर कल्याणकारी तरतुदींवर चर्चा करा.

- प्र.६ सामाजिक सुरक्षितता योजनेच्या आर्थिक सहाय्यतेवर सविस्तर चर्चा करा. (१०)

किंवा

सामाजिक सुरक्षिततेची ध्येये व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

* * * *